

Deel 1 Commissie tot de Zaken - Personalia

1 maart 2019 – 1 maart 2020

Overleden

- In dit verslagjaar hebben we afscheid moeten nemen van: Pieter de Jong (15 oktober 2019, 90 jaar), Mijnke Bosman-Huizinga (22 november 2019, 75 jaar), Jan-Willem Nieuwenhuijsen (11 december 2019, 77 jaar) en Annelize Hoff-Visscher (21 februari 2020, 90 jaar).

Proponentsexamens

- Op 7 september 2019 hebben C. Kruijff en P.J. Kuijk-Spaans in Hilversum met goed gevolg het proponentsexamen afgelegd.
- Op 19 oktober 2019 behaalden J.B.Y. Berkvens en P.J. Vlasblom het proponentsexamen in Amsterdam.

Met betrekking tot kerkelijke zendingen

- Ds. H. Brandsma is per januari 2019 met emeritaat gegaan bij de Dienst Justitiële Inrichtingen.
- Ds. C.J. Vis is per 1 mei bevestigd als geestelijk verzorger bij het Diaconessenhuis in Utrecht.
- Ds. W. van Wakeren is per 1 juni bevestigd als geestelijk verzorger bij het Ministerie van Defensie.
- Ds. P.J. Vlasblom is op 1 november 2019 bevestigd als geestelijk verzorger bij GZ Eindhoven.
- Dr. M.F.C. Junte is op 1 november bevestigd als geestelijk verzorger bij verzorgingshuizen Aafje, Koningshof Roo en Rozenburg.
- Ds. A.S. Lenselink is op 15 februari 2020 bevestigd als geestelijk verzorger bij het Albert Schweitzer ziekenhuis te Dordrecht.

Beroep en afscheid in gemeenten

2019

- Op 17 februari 2019 is ds. S. van Zeeland-van Cassel bevestigd als predikant in Boskoop. Zij is daar op 1 januari 2019 begonnen.
- Ds. M.F. de Vries is per 1 januari begonnen in de gemeente Utrecht.
- Per 1 juni 2019 is ds. M.C. Vos-Wiegand met emeritaat gegaan in Doesburg. De afscheidsdienst was op 26 mei.
- Per 1 juli 2019 is ds. A.J. Klok met vervroegd emeritaat gegaan bij de gemeenten Meppel en Hoogeveen.
- Ds. J.B.Y. Berkvens heeft per 1 september 2019 een beroep aanvaard van de Doopsgezinde-Remonstrantse Gemeente Hoorn.
- Mevrouw S.M. van der Sluijs heeft per 1 september 2019 een beroep aanvaard van de gemeente Doesburg.
- Dr. P.J.A. Nissen heeft per 1 november 2019 een speciale opdracht aanvaard in Nijmegen. Onder de naam Zielzin, een plek voor dromen en dwarse gedachten, zal hij zich bezig houden met vragen rondom zingeving en betekenis. Hij vertrekt hiermee uit de gemeente Oosterbeek.

2020

- Mevrouw A. van der Velde heeft per 1 januari 2020 een beroep aanvaard voor de gemeenten Meppel en Hoogeveen. De intrededienst was op 12 januari.
- Dr. M.F.C. Junte heeft een beroep aanvaard van de gemeente Schoonhoven per 1 januari 2020.

Aanstelling / vertrek vernieuwingspredikanten

- Per 1 september 2019 is ds. H. van den Berg gestopt als vernieuwingspredikant voor Lochem-Zutphen-Doesburg
- De openstaande vacature voor de vernieuwingsplek Utrecht zal per 1 april ingevuld worden door de heer J.J. Marinus.

Vacatures en te verwachten vacatures

Alkmaar	: vertrek dr. P. Korbee per januari 2021; vacature
Amsterdam	: vertrek ds J. de Valk per mei 2021
Doesburg	: vertrek ds. C.M. Vos-Wiegand per 01-06-2019; vervuld: S.M. van der Sluijs
Dordrecht	: vertrek ds. J.F. Klijsma per oktober 2020, vacature
Friedrichstadt	: vertrek ds. S. Bouman per januari 2021, vacature
Hilversum	: vertrek ds. P.J.C. Korver per november 2020, vacature
Hoogeveen	: vertrek ds. A. Klok per 01-07-2019; vervuld: dr. A. van der Velde per 01-01-2020
Hoorn	: vertrek dr. A. Dicou per 31-07-2018; vervuld: dr. J.B.Y. Berkvens per 01-09-2019
Lochem-Zutphen	: vertrek ds. H. van den Berg per 01-09-2018; vacature
Meppel	: vertrek ds. A.J. Klok per 01-07-2019; vervuld: dr. A. van der Velde per 01-01-2020
Naarden-Bussum	: vertrek ds. F.F. Boogerd per 01-09-2020; vacature
Oosterbeek	: vertrek dr. P.J.A. Nissen per 01-11-2019; vervuld: ds. J.H. Röselaers per 01-06-2020
Oude Wetering	: vertrek ds. R. Ritmeester per 25-04-2019; vervuld door dr. J.B.Y. Berkvens 2019
Schoonhoven	: vertrek ds. R. Ritmeester per 25-04-2019; vervuld: dr. M.F.C. Junte per 01-01-2020
Sommelsdijk	: vertrek J.F. Klijsma per oktober 2020

Gedenkdagen

Bijzondere dagen voor predikanten *(voor zover bekend)*

- Ds. C.C.S. du Croo de Jongh heeft op 9 april 2019 haar 25-jarig predikantsjubileum gevierd.
- Dr. K.J. Holtzapffel is op 1 juli 2020 25 jaar predikant.

Gedenkdagen in gemeenten *(voor zover bekend)*

- De gemeente Leeuwarden viert in oktober haar 25-jarig bestaan met een feestelijk programma. Het thema is *kleurrijk*, één van de kenmerken van remonstranten.
- In Zoetermeer zijn er drie jubilea in één jaar te vieren: 50 jaar remonstrantse kring Zoetermeer, 50 jaar doopsgezinde gemeente én 50 jaar samenwerkingsovereenkomst remonstranten, doopsgezinden en vrijzinnig hervormden.
- September 2019 viert de Parkstraatgemeente in Arnhem 40 jaar samenwerking tussen remonstranten en vereniging vrijzinnig protestanten.
- Ook Hoorn viert feest: 40 jaar samenwerking tussen doopsgezinden en remonstranten én 50 jaar samen in één gebouw: het Foreestenhuis.

Academie

- Prof. dr. C.W. Anbeek heeft per 8 november 2019 het waarnemend rectorship van het Remonstrants Seminarium neergelegd. Ds. M.F. de Vries neemt deze taak ad interim op zich. Er wordt een vacature opgesteld voor het rectoraat.

Deel 2 Commissie tot de Zaken - activiteiten

1 maart 2019 – 1 maart 2020

In 1994 is er bij het 375-jarig bestaan van de Remonstranten een prijsvraag uitgeschreven rondom de vraag of de Remonstranten 2019 zouden halen en zo ja, in welke vorm. We hebben het gehaald, kunnen we constateren. Over de vorm wordt – op weg naar een nieuw beleidsplan – hard nagedacht. Want één ding is duidelijk we moeten onszelf opnieuw uitvinden om de toekomst met vertrouwen tegemoet te kunnen zien. Samenvattend: Het was een jaar vol feestelijke activiteiten. Daarnaast is in de aanloop naar het ontwikkelen van een nieuw beleidsplan organisatie breed nagedacht over de vraag hoe verder.

Viering 400 jaar Remonstranten

Eerst het feestelijke deel van het jaar maar eens toegelicht. Al in 2018 is er een commissie samengesteld om dit bijzondere jaar van inhoud en activiteiten te voorzien: A. Kruyt (voorzitter), H.P. Laoh (penningmeester), T.R. Barnard, S.E. Lenselink-van Dijk, P.J.A. Nissen, M.J. Peters, J.H. Röselaers. Als secretaris is op projectbasis mevrouw J. Woudstra toegevoegd. Het programma dat de commissie heeft samengesteld is een mooie mix van historie en actueel geloven; een divers programma, waar velen van genoten hebben en dat zeker ook buiten de eigen kring is opgevallen.

Officieel begon het jubileumjaar op 3 maart 2019 met een kerkelijke viering (dankdienst) in Rotterdam, bijgewoond door meer dan achthonderd remonstranten. Daarvoor hadden al ruim vierhonderd remonstranten in november 2018 een kerkdienst bijgewoond in de Grote Kerk in Dordrecht om het begin van de Synode van Dordrecht te herdenken. De laatste activiteit was een symposium in Antwerpen op 30 september 2019 ter herdenking van het feit dat precies 400 jaar eerder de Remonstrantse Broederschap in die stad was opgericht. Tussen 3 maart en 30 september 2019 hebben er talloze activiteiten plaats gevonden. In meer dan twintig gemeenten werd het toneelstuk van Marijke Broekhuijsen *Zit er nog rek in?* opgevoerd. Een animatiefilm over onze geschiedenis en onze kernwaarden circuleerde uitgebreid op internet. Gemeenteleden uit vijf gemeenten bezochten de oudste remonstrantse gemeente in Friedrichstadt. In Utrecht werd een door meer dan tweehonderd mensen bezochte dienst gewijd aan de Utrechter Uytenbogaert. Remonstranten zijn schrijvers en maar liefst meer dan zestig personen waren betrokken bij de productie van een mooie glossy onder de titel *Get Out!* die volop de aandacht trok.

Het Rijksmuseum besteedde aandacht aan 400 jaar Remonstrantse Broederschap met een tentoonstelling rond het door Rembrandt geschilderde portret van Uytenbogaert. Ter afsluiting van die tentoonstelling vond op 28 september een symposium plaats over *Tolerantie in turbulente tijden* met een bijbehorende publicatie. Mede door de aanwezigheid en de bevolgen toespraak van Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelings-samenwerking, Sigrid Kaag, leidde dit symposium tot veel publiciteit.

Een andere publicatie onder de titel *De vijf artikelen van de Remonstranten* met als ondertitel *400 jaar Vrijheid Verdraagzaamheid Verantwoordelijkheid Vrede & Vriendschap* werd officieel aangeboden aan René de Reuver, scriba van de PKN. Hij sprak opmerkelijk verzoenende woorden richting de Remonstranten. Dit pamflet werd in een aantal regionale bijeenkomsten uitgebreid besproken met sprekers van buiten.

Beleid

Op weg naar een nieuw beleidsplan

Naast alle feestelijkheden is er een stevige en soms ook emotionele discussie gevoerd over de toekomst van de remonstranten. Dit gesprek is ontstaan uit de zorgen bij enkele gemeenten over de borging van het remonstrants

gedachtegoed in de opleiding tot predikant aan het Arminius Instituut. Levert de opleiding wel het type predikanten af waaraan in de(ze) gemeenten behoefte is? Het is al snel duidelijk dat de ene vraag de andere oproept en dat al deze vragen in een bredere context bekeken dienen te worden.

In een krimpend en divers kerkgenootschap dient het gesprek niet alleen te gaan over de opleiding, maar ook over organisatiestructuur, de werkwijze bij kleine en krimpende gemeenten, de financiële toekomst, de arbeidsmarkt. En dan daarop volgend komen de competenties en vaardigheden van remonstrants predikanten aan de orde.

Onder leiding van de algemeen secretaris a.i. W.H. Voshol is door de moderamina van de Commissie tot de Zaken, het Curatorium en het Convent van Predikanten (tezamen C3 gedoopt) een start gemaakt met het uitwerken van een passende aanpak van de voorliggende vragen, waarbij het nadrukkelijk de bedoeling is om ook gemeenten te laten mee denken. In een serie landelijke vergaderingen wordt hiertoe de gelegenheid geboden. Einddoel is het opstellen van een beleidsplan met als stip op de horizon het jaar 2030.

Een eerste stap is gezet op de Algemene Vergadering van Beraad van 9 maart 2019. Doel van de dag was het creëren van een gevoel van urgentie van de noodzaak om te vernieuwen en om de organisatie aan te passen aan de noden van de tijd. Zo'n 175 mensen zijn die dag in groepen met elkaar in gesprek geweest. Er is vooral geïnventariseerd hoe leden en vrienden denken over de toekomst van de remonstranten, over verandering en in welke vorm zij zich die kunnen voorstellen. Aan het eind van de dag zijn de antwoorden divers. Er lijkt ruimte te zijn voor vernieuwing, maar voor fundamentele veranderingen is het voor velen – met name mensen uit grote en/of goed draaiende gemeenten – nog te vroeg. De sfeer van de dag is prima.

Op het College van Overleg in april wordt het gesprek voortgezet. Wederom wordt ingezet op bewustwording van de problemen binnen de organisatie. De thesaurier, de heer J. Muysken, geeft duidelijk aan dat de financiële levensduur van de remonstranten eindig is. De financiële spankracht is kleiner dan menigeen denkt. In een somber scenario is de verwachte financiële levensduur nog maar tien jaar. R. Fokkens, voorzitter taakgroep Personeel en Gemeenten, schetst drie vergezichten – drie mogelijke organisatiemodellen voor remonstranten richting toekomst.

Het C3 stelt voor om op drie deelonderwerpen door te praten in werkgroepen. De gemeenten kunnen kandidaten aanmelden, zodat ook zij bij het gesprek betrokken blijven. Zo ontstaan er in de loop van mei werkgroepen rond de thema's: 1. de remonstrantse gemeente in 2030 2. de samenwerkingsgemeente in 2030 en 3. de remonstrantse predikant in 2030. Deelonderwerpen die in alle groepen besproken worden zijn regionalisering in diverse varianten, de rol/plaats van de landelijke organisatie en de (vernieuwings)predikant hierbij. In de rapportage vanuit groep 3 moet de positie van de (vernieuwings)predikant in beide gemeentevormen (1,2) aan bod komen, met bijzondere aandacht voor het profiel van de predikant, de opleiding en de arbeidsmarkt. Zolang er nog geen algemeen secretaris is, is mevrouw J. Woudstra is voor één dag in de week als projectsecretaris aan dit project toegevoegd ter ondersteuning van alle groepen.

De hele zomer door wordt er hard gewerkt en eind september zijn er drie uitgebreide rapportages beschikbaar vanuit de werkgroepen. Ze worden op de Algemene Vergadering van Beraad van 16 november gepresenteerd. Na de presentatie is er weer een discussie in groepen door een kleine 150 deelnemers aan deze middag. De deelnemers denken mee vanuit hun eigen expertise als lid/vriend van een kleine, grote of samenwerkingsgemeente over de vraag *Wat heb ik nodig voor een toekomstbestendige, levendige gemeenschap?* Elke groep geeft zeven prioriteiten aan: vijf gaan over het type gemeente, twee over het type predikant met betrekking tot het soort gemeente en/of voor de Broederschap als geheel. Na de discussie worden de resultaten gepresenteerd en samengevat door dagvoorzitter ds. K.J. Slettenaar.

Nu alle informatie opgehaald is moet deze omgezet worden naar concrete beleidsvoornemens. Vanuit C3 is gewerkt aan een eerste versie van een beleidsplan. Het was de bedoeling om voorjaar 2020 een eerste concept ter discussie aan te bieden, maar het College van Overleg in april ging niet door vanwege het covid-19 virus en de verplichting vanuit de overheid om niet in grote groepen bijeen te komen. De toch weerbarstige en ook complexe

materie behoeft verdere toetsing en afstemming voor er een definitief plan ter besluit kan worden voorgelegd. De CoZa en C3 beraden zich dan ook over een nieuw tijdsplan.

Vernieuwingsplekken

Sinds najaar 2018 zijn er vier vernieuwingspredikanten aangesteld: ds. H. van den Berg in Lochem-Zutphen/ Doesburg, ds. S. Coenradie en ds. R. van Andel beiden in Eindhoven en ds. C. Kruijff in Naarden-Bussum. Zoals afgesproken zijn zij aan de slag gegaan om op nieuwe plekken en met nieuwe doelgroepen nieuwe gemeenschappen te vormen, met steun, draagvlak en enthousiasme vanuit de remonstrantse gemeentes waaraan zij verbonden zijn. Elke vernieuwingspredikant is volledig vrij in de ontwikkeling van de eigen activiteiten. In de Learning Community onder leiding van prof. dr. C.W. Anbeek delen ze hun ervaringen en zo leren zij ook van elkaar. Zo nu en dan wordt er een gastspreker gevraagd met expertise op een specifiek terrein van gemeentebouw. Het is een proces van lange adem en vasthoudendheid, waarin we leren met vallen en opstaan. Contacten die gedurende het eerste jaar gelegd zijn betalen zich geregeld pas een jaar later uit, maar er zijn ook direct zichtbare resultaten. Al met al – en dit stemt hoopvol – lopen op alle locaties eigen programma's met nieuwe groepen mensen die de gemeente zelf niet had kunnen aantrekken.

Een tegenvaller was dat ds. H. van den Berg na afloop van zijn eerste jaar als vernieuwingspredikant is gestopt. De mensen die hij wilde bereiken bleken vooral op zoek naar hun eigen spirituele weg en niet per se naar verbondenheid met een kerk. De vernieuwingsplek Lochem-Zutphen/ Doesburg is daarmee voorlopig komen te vervallen.

Positief is dat sommige gemeenten in navolging van dit landelijke project zelf met vernieuwingsactiviteiten zijn gestart, of de eigen predikant voor een deel van de werktijd daarvoor hebben vrij gemaakt, bijv. Twente en Nijmegen. De vernieuwingsplek die aan Utrecht was toegewezen en eerder vacant bleef, wordt per april 2020 ingevuld door J.J. Marinus.

In de taakgroep is het afgelopen jaar veel gesproken over de betekenis van vernieuwing, over deelname aan de learning community van officieel niet-vernieuwingspredikanten die wel met vernieuwende activiteiten bezig zijn, en over de verhouding tot de taakgroep Personeel & Gemeente. Hieronder ligt de vooronderstelling dat vernieuwingspredikanten hele andere competenties moeten hebben dan gemeentepredikanten, zoals kennis van ondernemen, ethiek, filosofie, design en leisure- speltheorie.

Liturgische vernieuwing

De kerkdienst is op veel plaatsen bij de Remonstranten de best bezochte activiteit. Tegelijkertijd is er ook een verlangen om op zoek te gaan naar andere vormen. Bij enquêtes is gebleken dat met name jongere generaties zich niet aangesproken weten door de traditionele vormen. In het beleidsplan 2017-2020 is daarom de wens uitgesproken om nieuwe liturgische vormen te onderzoeken. Daarnaast speelde mee dat de remonstrantse liturgiebundels die in omloop zijn niet meer voldoen aan de wensen van de huidige gebruikers.

De taakgroep liturgie is opnieuw bezet – J.H. Röselaers, A. Dicou en C. Kruijff – en is aan het werk gegaan om een nieuwe bundel samen te stellen. Voorjaar 2019 zag de bundel *Ons leven vieren* het licht. In de bundel staan achtergrondartikelen over liturgie over liturgische ontwikkelingen en over de verschillende onderdelen van de kerkdienst, daarnaast bevat de bundel allerlei voorbeeldteksten voor de diverse onderdelen van de dienst, maar ook voor andere momenten van liturgisch samenkomen. Naast oude rituelen is er aandacht voor nieuwe rituelen, elk met (voorbeeld)teksten. Aan de bundel hebben naast theologen ook schrijvers en dichters met gevoel voor liturgie een bijdrage geleverd. Het boek illustreert het hele palet van vrijzinnig vieren, van klassiek tot experimenteel. Al met al is het een 'handboek vrijzinnige liturgie' geworden, dat ook voor gelijkgestemden buiten de Remonstranten interessant is.

In aansluiting op de verschijning van deze bundel was er op 24 mei 2019 er een studiedag over liturgie en

liturgievernieuwing in Bussum. De dag was met name bedoeld voor professionals, studenten, kerkenraden en liturgiecommissies. Er waren zo'n 65 deelnemers. Onder de sprekers waren ook studenten van het Seminarium, die hun expertise op enkele deelonderwerpen deelden met de aanwezigen.

Herschikking taakgroepen

Onze krimpende organisatie zit organisatorisch in een te ruime jas. Al langere tijd vormen de diverse taakgroepen in de organisatie een punt van zorg. Samenvattend: er zijn er teveel, de taken zijn niet duidelijk voor alle betrokkenen en/of overlappen met die van andere taakgroepen. Ook de bezetting van de taakgroepen vormt een probleem. Een en ander heeft ertoe geleid dat er een herschikking is doorgevoerd door de Commissie tot de Zaken. De taakgroepen liturgie, spiritualiteit en theologie zijn opgeheven. Ze zijn als het ware samengevoegd in een nieuwe taakgroep: remonstrantse theologie en bezinning. Deze taakgroep draagt zorg voor: fundamentele discussies over theologie, nadenken over liturgievernieuwing en het doen van een aanbod inzake retraites in de ruime zin van het woord; voorstellen van een jaarthema inclusief de uitwerking voor de bespreking van het jaarthema. De taakgroep kan als daar behoefte aan bestaat ad hoc projectgroepen vormen en daarvoor mensen benaderen, die geen lid zijn van de taakgroep. Zoals elke taakgroep maakt ook deze taakgroep een jaarplan en stelt daarbij een begroting op.

Communicatie en externe profilering

De externe profilering van de Remonstranten is het afgelopen jaar vooral opgehangen aan het 400-jarig bestaan van de Remonstranten. De kennis met betrekking tot de kerkelijke twist uit de 17^e eeuw is opgehaald in diverse nationale dagbladen. In het oude conflict spelen de begrippen vrijheid en verdraagzaamheid, rekkelijk tegenover precies, een grote rol. Ze zijn nog steeds bepalend voor de remonstrantse identiteit. Het kostte geen moeite om de oude verschillen door te trekken naar onze eigen tijd en ze te actualiseren. We kregen daar ruimschoots podium voor (free publicity).

Het 'recept' voor de communicatie naar buiten toe is niet gewijzigd. Ons eigen geluid laten we horen in AdRem en op de website. De artikelen en blogs worden gedeeld via social media, waar met regelmaat stevig gediscussieerd wordt. Door gericht te adverteren via Google Adwords en door het afstemmen van de inhoud op de termen waarmee op internet wordt gezocht zorgen we voor een optimaal bereik. Concreet: via de Facebookpagina bereiken we ruim tweemaal zoveel mensen als we zelf aan leden en vrienden hebben. Internetbureau Max ondersteunt ons bij onze online activiteiten.

Daarnaast zoeken we ook zelf de media op. Zo proberen we een bijdrage te geven aan het publieke debat over relevante thema's die bij ons passen, maar ook via persoonlijke verhalen. Deze persoonlijke verhalen laten indirect zien welke betekenis kerk en geloof kunnen hebben in iemands leven. Een mooi voorbeeld zijn de interviews met C.W. Anbeek en C. Kruijff in de serie over de zin van het leven van Fokke Obbema in de Volkskrant.

Het maandblad AdRem heeft een nieuw uiterlijk gekregen. De zwarte omslag met indringende portretten heeft plaatsgemaakt voor een witte omslag met portret. Er zijn nieuwe rubrieken toegevoegd. Meer persoonlijke verhalen en meer beeldmateriaal als afwisseling voor de wat zwaardere inhoudelijke artikelen. Deze make-over is begonnen met de uitdaging door de thesaurier aan de redactie om een forse bezuiniging door te voeren. De redactie heeft met deze opzet geantwoord. Het blad verschijnt voortaan acht keer per jaar (i.p.v. elf) maar heeft wel meer bladzijden per nummer. De gestelde bezuiniging is gehaald en de 'klant' krijgt in totaal meer bladzijden, stelt de redactie. De eerste nummers in de nieuwe opzet zijn goed ontvangen.

Samenwerking

De Remonstrantse Broederschap participeert in een aantal (inter)nationale oecumenische verbanden en behoort

in de meeste gevallen zelfs tot de oprichters van die verbanden. Dr. P.J.A. Nissen is momenteel de vertegenwoordiger van de remonstranten bij de Raad van Kerken en bij diverse internationale oecumenische verbanden. Een uitgebreid verslag over deze contacten vindt u op blz. 70 en 71. Dit kalenderjaar heeft hij de remonstranten ver-teenwoordigd op de conferentie van de Leuenberggruppe die in Doorn was. Het thema was kerkvernieuwing. In juni heeft hij deelgenomen aan de Kirchentag in Dortmund. Vanuit de Wereldraad van Kerken is contact gelegd door dr. O. Boersma om een kennismakingsgesprek te voeren en om meer te vertellen over de Wereldraad en de problemen waar hij voor staat. In 2021 is er weer een Assemblee van de Wereldraad, ditmaal in Karlsruhe.

De ontmoeting met de functionarissen van andere vrijzinnige kerkgenootschappen heeft dit jaar een lage frequentie gekend, mede door de diverse personeelsmutaties bij de Remonstranten, maar ook de andere kerkgenootschappen hadden minder fut om bijeen te komen. Nu de rust hersteld is kan dit opnieuw opgepakt worden.

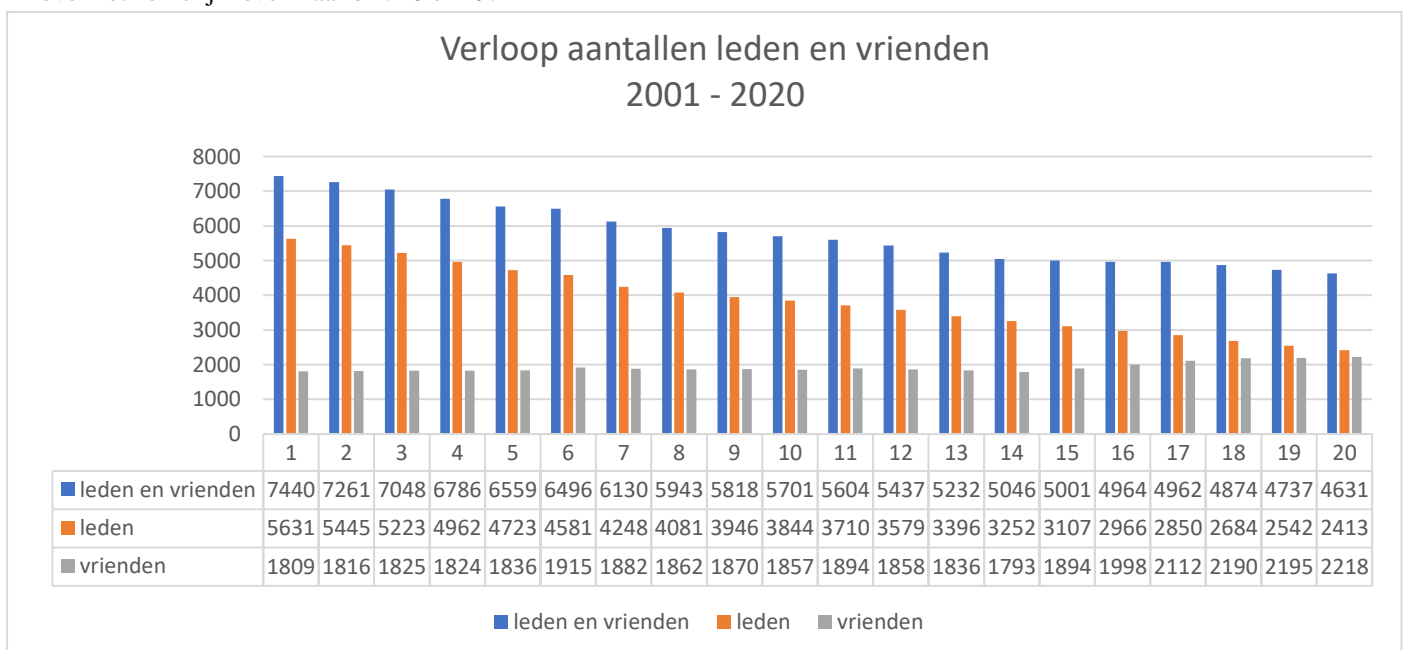
Nationale Synode

Op 29 mei 2019 is op de bijeenkomst van de Nationale Synode in Dordrecht de *Verklaring van Verbondenheid* ondertekend door onze voorzitter mevrouw T.J. van der Burg. Lang is er getwijfeld of we dit zouden doen. Als argumenten tegen werd aangevoerd: de (niet herroepen) veroordeling van de remonstrantse opvattingen 400 jaar geleden, en daarnaast ook de theologische vragen die uit de Verklaring spreken. Uiteindelijk is besloten dat dit geen beletsel moest zijn, omdat vergelijkbare vragen de remonstranten eerder niet hebben weerhouden aan (inter)nationale oecumene deel te nemen. Door de verklaring te ondertekenen kan ook ruimte gevraagd worden om het eigen remonstrantse geluid te laten klinken.

Dr. De Reuver, de scriba van de PKN, verwoordde het op 8 maart als volgt bij het in ontvangst nemen van de Vijf artikelen van de remonstranten: 'ik weet dat de verklaring u hoofdbrekens gekost heeft, toch doet u mee, als teken van verbondenheid met Christus en met elkaar. Om gezamenlijk onze roeping in de samenleving te aanvaarden.' Om die reden wilde hij twee woorden toevoegen aan de V's die de (relatie met de) remonstranten kenschetsen: vertrouwen en verbondenheid.

Ledental

Per januari 2020 waren er in totaal 4631 remonstranten: 2413 leden en 2218 vrienden. Voor verdere details, ontwikkelingen per gemeente etc. Verwijs ik u naar de personele staat op blz. 17 en met betrekking tot gegevens over het kerkelijk leven naar blz. 18 en 19.

Publicaties

Publicaties die vanuit de landelijke organisatie geproduceerd zijn:

- Glossy, Get out! (verschenen bij 400 jaar Remonstranten)
- Johan Bouwer, Pelagius, (voor)vader van de remonstranten? Arminius Reeks deel 5, eigen beheer 2019
- Bert Dicou, Claartje Kruijff, Joost Röselaers red., Ons leven vieren, uitgeverij KokBoekencentrum, Utrecht 2019
- Sigrid Coenradie en Joost Röselaers red., De vijf artikelen van de Remonstranten, eigen beheer 2019 (verschenen bij 400 jaar Remonstranten)
- Eric Cossee, Joost Röselaers, Marthe de Vries red., Tolerantie in turbulente tijden, uitgeverij KokBoekencentrum, Utrecht 2019
- Maarten van der Bijl red., Het vrije lied 2019, eigen beheer 2019
- Bert Dicou en Koen Holtzapffel red., Mijn held en ik. Autobiografisch bijbellezen, uitgeverij Skandalon 2020
- August den Hollander, Remonstranten in Antwerpen 1619-2019, Arminius Reeks deel 6, eigen beheer 2020

Publicaties van remonstrantse predikanten en theologen, publicaties over remonstranten (*voor zover bekend*):

- Christa Anbeek, Dialoogspel Tussen zon en maan, uitgeverij Ten Have, Utrecht 2019
- Fride Bonda, Woorden in het gras, eigen beheer Remonstranten Zwolle 2019
- Ruud van den Bosch, 400 jaar Remonstrantse Broederschap in Waddinxveen, eigen beheer Remonstranten Waddinxveen 2019
- Johan Goud en Frank G. Bosman red., Leven dat leven wil. Over dieren en mensen in filosofie, religie en kunst, uitgeverij Parthenon 2020
- Eginhard Meijering, Brieven aan mijn kleinkinderen, eigen beheer 2019
- Heine Siebrand, Een neus voor God, Samenwerkende Uitgevers VOF 2019

Landelijk Bureau

Sinds september 2018 is de heer H.W. Voshol is door de Commissie aangesteld als interim-algemeen secretaris met als opdracht om de inhoudelijke dialoog over de theologische koers en de strategische focus ordentelijk en constructief te laten verlopen, de bestuurlijke relaties te verbeteren en de bestuursprocessen, de begrotingsopbouw en de bedrijfsvoering van het landelijk bureau te optimaliseren. Hij staat aan de basis van het C3-overleg dat moet leiden naar het nieuwe beleidsplan. Samen met de thesaurier heeft hij een begin gemaakt met een strakkere begrotingsopbouw en -discipline. Tevens heeft hij rust gecreëerd op het landelijk bureau.

Bij de Algemene Vergadering van juni 2019 liep zijn aanstelling af. Daar is de nieuwe algemeen secretaris mevrouw A.M.D. Gerretsen met algemene stemmen benoemd. Zij is per september met haar werkzaamheden begonnen. Het is de eerste keer dat een niet-theoloog deze functie bekleedt. De organisatie vraagt in deze tijd vooral om een sterke verandermanager. Haar ervaring op gebied van HRM- en projectmanagement in diverse veeleisende werkomgevingen maakt haar naar verwachting geschikt voor deze baan. Zij zal de remonstranten organisatorisch ‘aanpassen aan de eisen van de tijd’, uiteraard in nauw overleg met de Commissie tot de Zaken.

Verder zijn er geen personele wijzigingen, behalve dat een tweetal mensen op projectbasis werkzaam is geweest. J. Woudstra als projectsecretaris voor 400 jaar Remonstranten en voor het C3-overleg; J. Shamojan als diaconaal medewerker (1 jaar) voor de Instelling Geloof en Samenleving.

Per 1 januari 2020 ziet de formatie en bezetting van het landelijk bureau er als volgt uit:

Annemarie Gerretsen	Algemeen secretaris	80%	- va. september 2019
Christa Anbeek	Begeleiding vernieuwingsplekken	30%	
Liesbeth Orthel	Bureaucoördinator	100%	
Michel Peters	Projectmedewerker	80%	
Mariëlle van Royen	Adviseur P&O	40%	
Jaap Marinus	De Leven	40%	
	Online	20%	- t/m maart 2020
Joost Röselaers	Predikant in algemene dienst	20%	- t/m aug. 2019;
		10%	- va. maart 2020 tbv externe profilering

Projectbasis:

Wouter Voshol	Algemeen secretaris ad interim	40%	- mei en juni 2019 20% - t/m juni 2019
Carla van der Knaap	Thesaurie	20%	- detachering vanuit KKA
Jeanette Woudstra	Projectcoördinator	20%	- tbv 400 jaar
		20%	- tbv beleidsplan tot aanstelling alg. secr.
Julia Shamojan	Diaconaal medewerker	10%	- 1 jaar, betaald vanuit Geloof en Samenleving

---

Samenstelling Commissie tot de Zaken verslagjaar 2019/2020

Funcitie	Naam	Aftredend	Toelichting
Voorzitter	mw. T.J. van der Burg (Teddy)	2020	tweemaal herkiesbaar
Thesaurier	dhr. J. Muysken (Joan)	2022	tweemaal herkiesbaar
Lid	mw. dr. S. Coenradie (Sigrid)	juni 2020	niet herkiesbaar
Lid	mw. A.C. van Elk (Mieke)	2023	tweemaal herkiesbaar
Lid	dhr. R. Fokkens (Raymond)	juni 2020	niet herkiesbaar
Lid	mw. C.M.L. Hille (Charlotte)	nov. 2019	
Lid	dr. M.F.C. Junte (Martijn)	sept. 2019	
Lid	dhr. A. Kruyt (Arriën)	mrt. 2020	
Lid	dhr. A.A.H. Verkerke (Ard)	2023	tweemaal herkiesbaar
Lid	dhr. M.J.L. van Zanen (Maarten)	mrt. 2020	
Adviseur	mw. prof. dr. C.W. Anbeek (Christa)	nvt	
Secretaris a.i.	dhr H.W. Voshol (Wouter)	nvt	tot juli 2019
Secretaris	mw. A.M.D. Gerretsen (Annemarie)	nvt	vanaf september 2019

Bestuurstermijnen Commissie tot de Zaken: 1 x 4 jaar, 2 x 2 jaar (maximaal 8 jaar totaal)

Kerkelijk leven

gemeente	kind - doop	volwassene - doop	jeugdwerk tot 12 jaar	jeugdwerk 12-18 jaar	volwassenen - catechisatie	volwassenen - gesprekskring	volwassenen - andere activiteiten	huwelijk - levensverbintenis	kerkelijke begrafenis/crematie	bezoekers kerkdienst	bezoekers experimentele dienst
Alkmaar										40	55
Alphen						10	8		2	30	
Amersfoort - do-re-vvp			14	8	5	50	50		6	50	50
Amsterdam - re-vvp	10	1	20	5	6	200	25	2	13	80	50
Apeldoorn						10	18		-2	12	5
Arminius						8		1			14
Arnhem - re-vvp	1		8	9		12	30		6	30	15
Boskoop - re-vvp						12				25	
Deventer - do-re			5	7					2	35	
Doesburg						21	90		2	33	8
Dokkum						10	15			20	15
Dordrecht			7	6		23			3	25	
Eindhoven						15		1		30	40
Emmen									2	12	8
Friedrichstadt											
Gouda - do-re-vvp	2		22	5	10	10	25		1	90	
Gravenhage			10	6		10	25		6	56	10
Groningen			9		23	9	18	1	5	45	
Haarlem	1					15	25		5	49	85
Hilversum - do-npb-re-vvp	1				9	8	30		3	35	10
Hoogeveen									1	25	20
Hoom - do-re					25	40	75		1	35	
Leeuwarden						16	10			25	25
Leiden - do-re	1		12	6		8			6	47	
Lochem						10	20			31	
Meppel - do-re						5	8		1	25	
Midden Zeeland											
Naarden-Bussun											
Nieuwkoop						8	10		2	30	
Nijmegen - do-re					6	12	30		4	25	10
Oosterbeek		1				40				47	8
Oude Wetering			6			12	20		2	15	20
Rotterdam	6	1	5	10	12	68	30	1	8	98	140
Schoonhoven										23	18
Sommelsdijk						7	45			25	12
Twente						28			2	51	28
Utrecht	5		20	10	22	10			6	95	
Vlaardingen						6				13	
Waddinxveen						6			2	20	
Zoetermeer - do-re-vvp						60				20	20
Zwolle											
Landelijke leden											
De Leven Ede											
Vernieuwingspred											
Totalen	27	3	138	72	118	759	607	6	89	1347	666

gemeente	aantal predikanten	aantal predikanten in FTE	aantal pastoraal werkers	aantal pastoraal werkers in FTE	aantal vrijwilligers	eigen kerkgebouw
Alkmaar	1	0,4				ja
Alphen	1	0,2			12	ja
Amersfoort - do-re-vvp	1	0,8	1	0,2	100	ja
Amsterdam - re-vvp	3	1,3			60	ja
Apeldoorn					15	ja (1/3 deel)
Arminius	1	0,3			8	nee
Arnhem - re-vvp	1	0,8			45	ja
Boskoop - re-vvp	1	0,2			15	ja
Deventer - do-re	1	0,4				nee
Doesburg	1	0,3			25	nee
Dokkum			1	0,2	15	ja
Dordrecht	2	0,7			20	ja
Eindhoven	1	0,4				ja
Emmen					3	ja
Friedrichstadt	1	0,2				ja
Gouda - do-re-vvp	1	0,8			45	nee
Gravenhage	2	1,5			50	ja
Groningen	1	0,8			40	nee
Haarlem	1	0,7			38	ja
Hilversum - do-npb-re-vvp	2	0,8	1	0,4	70	ja
Hoogeveen	1	0,3			30	ja
Hoor - do-re	1	0,4	1	0,3	50	ja
Leeuwarden	1	0,2			25	nee
Leiden - do-re	1	0,8			30	nee
Lochem					15	ja
Meppel - do-re	1	0,4			8	nee
Midden Zeeland - re-vvp	1	0,4				nee/vvp
Naarden-Bussum	1	0,3				ja
Nieuwkoop	1	0,3				ja
Nijmegen - do-re	2	0,5			30	ja
Oosterbeek	2	0,6			35	nee (fonds)
Oude Wetering					10	ja
Rotterdam	2	2,1			90	ja (pacht, stichting)
Schoonhoven	1	0,2			13	ja
Sommelsdijk	1	0,4			5	ja
Twente	1	0,7			60	ja
Utrecht	3	1,8			175	ja
Vlaardingen	0					ja
Waddinxveen	1	0,2			6	ja
Zoetermeer - do-re-vvp	1	0,2			15	nee (vvp)
Zwolle	1	0,4				nee
Landelijke leden						nee
De Leven Ede	1					nee
Vernieuwingspred	3	1,2				nee
Totalen	49	21	4	1	1158	